

BEDRIJFSGESCHIEDENIS HENRI DE BEAUMONT'S
METAALINDUSTRIE N.V. MAASTRICHT, 1883 - 1973

Inleiding

De opkomst van de industrie in onze moderne samenleving had meermalen zulk een onstuimig verloop, dat het moeilijk valt de verschillende aspecten te onderscheiden, die in dat proces een rol hebben gespeeld. Tot de voornaamste grondslag van de industrialisering in de 19e eeuw behoorde de vernieuwing in de technische uitrusting van de bedrijven. Terwijl men thans koortsachtig zoekt, hoe dat innovatieproces kan worden aangezwengeld, waren er momenten in de geschiedenis, dat een stroom van technische vindingen tot stand kwam. Dit vormde de basis van een reeks kettingreacties, die één en hetzelfde doel beoogden, namelijk door het inschakelen van de machine de arbeid meer te laten renderen.

Zodra die stelling eenmaal was bewezen, leidde dit voorbeeld tot navolging. De traditionele handmatige vervaardiging werd vervangen door machinale productiemethoden, door stoomkracht aangedreven. Die vernieuwing van de techniek schiep gunstige voorwaarden voor een goedkopere en kwalitatief verbeterde productie, van welke voordelen steeds weer andere sectoren profiteerden. In heel de nijverheid werden telkens weer anderen aangezet om van die vernieuwingen gebruik te maken om in het maatschappelijk bestel te kunnen overleven. In de Nederlanden was dit met name het geval in Maastricht, waar een vroegtijdige industrialisering plaats vond en waar stormachtige ontwikkelingen zich in de periode 1830 - 1880 voltrokken.

Een belangrijke rol in die industrialisering was weggelegd voor de metaalindustrie, die tot de leidende sectoren behoorde, hoewel deze bedrijfstak in Maastricht niet diezelfde voorhoedefunctie vervulde. Hier deed de moderne metaalnijverheid eerst in de jaren na 1840 haar intrede, toen naast de traditionele grofsmederijen enige andere metaalbedrijven werden opgericht: een spijkerfabriek, twee ijzergieterijen, een wapenfabriek en een speldenfabriek. In de volgende decennia kon deze bedrijfstak zich doorzetten en uitbreiden. De producten van de Maastrichtse metaalindustrie konden de toets der kritiek doorstaan. De vakkundigheid nam toe evenals het aantal arbeiders. Nieuwe ijzergieterijen kwamen in bedrijf; een tweede spijkerfabriek werd opgericht; over opdrachten hadden deze industrieën niet te klagen.

Binnen het perspectief van de nieuwe tijdgeest, van de opkomst van de industrie en het veranderend karakter van Maastricht moet het optreden worden beoordeeld van de familie De Beaumont, die zich eerst in de 19e eeuw in Maastricht vestigde, maar er in slaagde een belangrijke bijdrage te leveren aan de economische transformatie, die in die stad voor de deur stond. Boordevol plannen en initiatieven en gezegend met een gezonde werklust hebben zij met name op industrieel en commercieel terrein hun sporen achtergelaten. De eerste De Beaumont, die in Maastricht opdook, was een Zuidnederlandse officier: kapitein Pierre François Joseph de Beaumont, die op 2 februari 1782 in Ath in Henegouwen was geboren, in 1803 in Franse krijgsdienst was getreden en na de nederlaag van Napoleon in Nederlandse krijgsdienst overging. Jarenlang was hij in Limburg gelegerd, voornamelijk in Venlo en sedert 1823 in Maastricht, waar hij na zijn pensionering in 1840 zijn laatste dagen sleet. Zijn afstammelingen verdienen nader onze aandacht.

Zijn zoon Charles Gabriel Alexander de Beaumont was op 3 september 1818 in Venlo geboren, maar ontving zijn opleiding in Maastricht. Aanvankelijk was hij werkzaam als boekhouder op de spijkerfabriek van Thomas Regout en Lambriex, die in 1834 een grote uitbreiding had gekregen. In 1839 keerde daar echter het getij, omdat de Belgische producten weer op de Nederlandse markt werden toegelaten. Waarschijnlijk was het daarom een verstandig besluit van de jonge Charles de Beaumont toen hij na zijn huwelijk in 1839 bij zijn schoonvader Henri Maïelle introk. Deze had in de Maastrichter Brugstraat 31 een zaak in ijzerwaren en huishoudelijke artikelen, genaamd 'In de gouden zon'. Het is niet meer na te gaan of deze zaak een uitgang had aan de kant van de Maastrichter Smedenstraat en of daar een smederij was gelegen. Dit is niet helemaal uitgesloten, aangezien Henri Maïelle van oorsprong handelaar in spijkers was. Verder wil de mondelinge overlevering, dat aan de zaak een kachelsmederij was verbonden.

De zaken ontwikkelden zich voorspoedig, zodat een uitbreiding voor de hand lag. In 1853 had de familie De Beaumont-Maïelle een fraai winkelpand in de Grote Staat betrokken. (Het was hetzelfde pand, het huidige nr. 7, destijds genaamd 'In de (nieuwe) zon', dat in 1906 voor de prijs van f 33.500,— werd verkocht aan Vroom & Dreesmann te Arnhem.) Hier kwam de firma eerst goed tot haar recht. Samen met de koopman en geldschietter J. L. Schrijnemaakkers als stille vennoot was Charles de Beaumont in 1844 een vennootschap begonnen 'tot den handel in Engelsch aardewerk en porcelein, cristal en glaswerk, verlakte goederen, lampen en soortgelijke zaken' zoals de oprichtings-

Briefhoofden van het bedrijf afk. uit het archief van notaris Haffmans te Hel-
den (coll. SHC).

akte het omschreef. Die breed opgezette handel kon hij in de Grote Staat gaan
uitbouwen. Daar had hij een nieuwigheid geopend, die opzien baarde, toen hij
er een ‘bazar général de l’industrie domestique’ opende, die de naam kreeg
‘au Palais de Cristal’. Die naam was een actuele toespeling op het Crystall Pa-
lace in Londen, een reusachtige tentoonstellingshal van glas en gietijzer, die
daar ter gelegenheid van de wereldtentoonstelling van 1851 als grote beziens-
waardigheid was geopend. De naam had natuurlijk ook betrekking op de ver-

koop van kristal en glas naast de huishoudelijke producten en ijzerwaren, waarin vroeger al werd gehandeld.

Door een gelukkig toeval kon over deze firma nog een spoor worden ontdekt in de archieven van het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg. Uit een aantal rekeningen van het bedrijf (afkomstig uit het archief van notaris Haffmans) wordt duidelijk hoe het assortiment was samengesteld.

De bazar in de Grote Staat was een grote trekpleister. Het uitgebreide assortiment was iets nieuws: huishoudelijke artikelen van allerlei aard, quincaillerie de ménage, galanterieën, glaswerk, kachels, lampen, gereedschappen enz. Het was het aangewezen adres voor de ambachtsman zowel als voor de huisvrouw. Enkele artikelen werden zelf vervaardigd. Het pand had een achteruitgang die uitkwam Achter het Vleeshuis. Hier was een smederij gevestigd en werden ijzerwaren op bestelling geleverd. Het is waarschijnlijk in dit bescheiden atelier, dat de drie zoons hun eerste commerciële ervaringen hebben opgedaan. Charles de Beaumont heeft de vennootschap voortgezet tot 1866, toen deze door het overlijden van J. L. Schrijnemakers werd ontbonden. De zaak bleef bestaan, maar werd vanaf dat moment gevoerd door twee ongehuwde dochters. Charles de Beaumont is op 21 mei 1877 overleden. Het echtpaar De Beaumont-Maïelle mag men als de grondleggers van de Maastrichtse tak van de familie beschouwen. Drie zoons hebben de traditie voortgezet met hun activiteiten, die zo merkwaardig pasten in het economisch patroon van het nieuwe Maastricht.

Edouard F. H. J. de Beaumont (geboren in 1841) trad aanvankelijk als oudste zoon volledig in de voetsporen van zijn vader. Hij begon zijn carrière als handelaar in ijzerwaren en had een zaak in de Bredestraat. Zijn naam werd op slag beroemd na de uitvinding van het naar hem genoemde geweer. Het is een voorbeeld van een uitvinding in klassieke zin, een technische verbetering dank zij de experimenten in de ouderlijke werkplaats. Het octrooirecht op deze uitvinding heeft hem geen windeieren gelegd en hem in de wapenindustrie doen belanden. Overigens is de poging van Maastricht om Luik op dat terrein te evenaren, niet op succes uitgelopen. De geweerfabriek van Petrus Regout werd al spoedig door 's Rijks Geweerwinkels overgenomen, die de ateliers op hun beurt overdeden aan P. Stevens. Edouard de Beaumont ging op 18 oktober 1880 een contract aan met Leonard Soleil te Luik in verband met de overname van de geweerfabriek Stevens. Maar ook aan dit tweetal was het niet vergund deze industrie tot bloei te brengen.¹

André J. H. de Beaumont, de tweede zoon (geboren in 1849), heeft zich vooral op de handel toegelegd. Hij begon een agentuur en commissiehandel in de Sporenstraat en werkte daar een aantal jaren samen met zijn jongere broer Henri. Zij legden zich vooral toe op de handel in kachels en kleinmetaal. In 1883 ging André voor eigen rekening verder en wist hij de import- en exporthandel uit te breiden. Ook bezat hij enige tijd een ijzersmederij in de Kapoenstraat. Later verhuisde hij met zijn zaak naar de Wilhelminasingel. Hij was onder meer agent van het Belgische bedrijf Fonderies Bruxelloises. In 1913 werd zijn zaak omgezet in de Firma André de Beaumont & Co.

Henri J. H. de Beaumont (geboren in 1856) was de derde zoon, die in 1883 zelfstandig zijn weg ging, toen hij een eigen bedrijf begon, waarvan wij de lotgevallen nog zullen volgen. Van alle familiebedrijven heeft deze onderneming zich het langst kunnen handhaven.

Hoewel de perspectieven voor de Maastrichtse metaalbedrijven in het algemeen vrij gunstig leken, waren op den duur de fundamenten toch te zwak om zich in de internationale wedijver te kunnen handhaven. Na de beëindiging van de Frans-Duitse oorlog in 1870 werd de concurrentie steeds moeilijker, omdat België, Frankrijk en Duitsland door beschermende rechten hun industrieën in een voorkeurspositie brachten. Met des te meer energie werd de binnenlandse markt bewerkt. Zo hadden in 1866 enkele Maastrichtse bedrij-

¹ De geschiedenis van de wapenfabricage te Maastricht is lange tijd onderbelicht gebleven, maar heeft onlangs meer aandacht gekregen. Verwezen zij hier naar Drs E. P. M. Ramakers, De invoering van de achterlaadgeweren bij de Nederlandse infanterie, in *Medelingen van de Sectie Krijgsgeschiedenis van de Koninklijke Nederlandse Landmacht*, deel 2, 1e en 2e afl., 's-Gravenhage 1979. Uit de literatuur is gebleken welke moeilijkheden de geweerfabriek moest overwinnen en waarom deze geen lang leven beschoren kon zijn.

ven belangrijke orders weten te verwerven voor de bouw van de Moerdijkbrug. De ijzergieterij De Eerens, de constructiewerkplaats Gebr. Doppler en de ijzergieterij Van Oppen, hadden een werkverband gesloten tot het uitvoeren van deze opdracht. Toen de firmant Martin de Eerens uittrad, werd Edouard de Beaumont als compagnon in de ijzergieterij Van Oppen opgenomen.

In de jaren tachtig beleefde de Maastrichtse metaalindustrie als gevolg van de dalende conjunctuur een zware terugval. De wapenfabriek van De Beaumont en Soleil ging het slecht, maar zij kon dit voorlopig achter een mooie façade verbergen. Het bedrijf ontving het predikaat Koninklijk en tooide zich met de fraaie naam 'Manufacture Royale d'Armes de Guerre'. Het bestond uit twee onderdelen: de assemblage had plaats in de ateliers in de St. Antoniusstraat; de geweerlopen werden vervaardigd in de lopenfabriek in het Jekerdal. Een regeringsopdracht tot het ombouwen van De Beaumont- in Vitali-repeteer-geweren hield de productie nog enigszins gaande. Het contract met Soleil werd echter op 15 januari 1890 ontbonden, hetgeen het einde betekende van de geweerfabriek.

De nog bestaande spijkerfabriek voorheen Thomas Regout leed een kwijnend bestaan. De spijkerfabriek van Coenegracht en Polis moest in 1885 zelfs sluiten. De ijzergieterijen waren de enige, die nog lonend konden produceren, aangezien er grote behoefte bestond aan gegoten ijzer. De ijzergieterij Van Oppen-De Beaumont kon echter nauwelijks profiteren van de situatie omdat het een technisch achtergebleven bedrijf was, waar geen massaproductie plaats vond. Hier wreekte zich het feit, dat men zich niet op de machinebouw had toegelegd, waarvan later enige ondernemingen profiteerden. Toen E. de Beaumont in 1896 overleed, hadden de meeste van zijn plannen weinig blijvend effect opgeleverd. Rond 1890 had hij nog een handel in hout en bouwmaterialen opgezet met magazijnen in Maastricht en Heerlen, die na zijn dood werd voortgezet door M. Lambriex-De Beaumont. Zijn zoon Hyacinth J. de Beaumont koos een ander bestaan: hij nam een bestaande wijnhandel over en erfde van zijn vader de wapenhandel en de verkoop van ammunitie en springstoffen. Tenslotte was de industriële traditie alleen nog vertegenwoordigd door Henri de Beaumont's Metaalindustrie.

De eerste experimentele jaren 1883-1911

Op 6 december 1883 begon Henri Joseph Hubert de Beaumont een grossierderij in ijzerwaren en kachels. Nieuw was deze bedrijfsvestiging eigenlijk niet;

het nieuwe bestond alleen uit het feit, dat hij nu voor eigen rekening begon. Maar in ander opzicht was het duidelijk een mijlpaal, omdat de zaak ruimtelijk nieuw moest worden opgezet. Daartoe had hij het pand St. Pieterstraat 17 aangekocht benevens enige woningen in de Begijnenstraat, die aan het eerste pand grensden. Het huis aan de Pieterstraat werd verbouwd tot woonhuis, terwijl de grote tuin bij dit huis en de aangrenzende panden aan de Begijnenstraat werden verbouwd tot magazijnen en werkruimte. Het begin was overigens uiterst bescheiden. Als handelszaak kon hij met weinig personeel volstaan. Zijn belangrijkste hulp was zijn vrouw: Eugenie Marie Leonie Joffroy, geboren te Maastricht op 27 november 1858. Verder werd één werknemer in dienst genomen, die als voerman fungeerde. Dit was de jonge Henri Veenhof, die het bedrijf zijn leven lang trouw bleef en als chef van de expeditie in 1933 tegelijk met de fabriek zijn vijftigjarig jubileum vierde.

De eerste zes jaren na de oprichting bleef Henri de Beaumont uitsluitend handelsonderneming met een beperkt assortiment. Vanwege het financiële risico was het verstandig zich tot enige lucratieve producten te beperken, hetgeen een keuze veronderstelde op grond van een fragmentarisch inzicht in de markt. In dit opzicht deed Henri de Beaumont een gelukkige greep. Behalve de verhandelde kachels en brandkasten waren er twee producten, die toppers zijn gebleven: ijzeren ledikanten en geldkisten. Het is dan ook niet zo merkwaardig, dat men op den duur besloot de vervaardiging van deze artikelen zelf ter hand te gaan nemen, toen zich daartoe een gelegenheid voordeed.

De ledikanten werden aanvankelijk betrokken van de Firma Van Liefde uit Herstal, een familiebedrijf, dat op dat moment werd gevoerd door twee schoonbroers, de heren Van Liefde en Parent. Nu bleken deze zwagers niet zo goed met elkaar overweg te kunnen, hetgeen uiteraard niet van voordeel was voor hun bedrijf. Op zekere dag kwam één van de eigenaren, de heer M. Parent, naar Maastricht en deed Henri de Beaumont het voorstel bij hem in dienst te treden om daar de fabrikage van ledikanten te gaan beginnen. Dit voorstel werd aanvaard en zo begon de jonge handelsonderneming al spoedig van karakter te veranderen. Men schakelde op de productie over, wat toen nog niet zo'n ingrijpende beslissing was. Er werd een smidsvuur met aambeeld aangeschaft, enige werkbanken met schroeven, een handboormachine, een ijzerknipmachine en men kon gaan draaien. De bewerkingen van de materialen gebeurden nog met werktuigen, die met de hand in beweging werden gebracht. De mechanisatie kwam eerst later.

Men wilde zich niet beperken tot de fabrikage van ledikanten en zocht ook andere producten om het bedrijf een bredere basis te geven. Op 2 november 1892 nam men de productie van balansen ter hand, maar hierbij werd minder succes geboekt, zodat deze afdeling in 1902 weer werd opgeheven. De bereid-

heid was aanwezig om als productie-onderneming verder te gaan, aangezien men daartoe de technische mogelijkheden bezat. Aan die omschakeling is nog een vermakelijke herinnering verbonden, namelijk het feit, dat het achtjarig zoontje van de eigenaar bij die gelegenheid een ijzeren hoepel cadeau kreeg, in eigen bedrijf vervaardigd. Nabestellingen van vriendjes bleven niet uit, maar dit was toch niet de weg om de nagestreefde productieverbreding te bereiken. Opnieuw kwam het toeval te hulp.

Tot de verhandelde producten behoorden al jaren de bekende stalen geldkisten, die uit Frankrijk werden geïmporteerd. De fabrikant, Mr Dumont-Wammix, had voortdurend te kampen met een gebrek aan bedrijfskapitaal en dacht er over de productie te zijner tijd te beëindigen. Op zekere dag deed hij Henri de Beaumont het voorstel om tegen vergoeding van een zeker bedrag hem de fabricage van geldkisten voor Nederland over te doen en de benodigde speciale machines daartoe ter beschikking te stellen. Dit voorstel kwam op een gelukkig moment en werd geaccepteerd. Als gevolg van deze transactie werd op 15 februari 1893 met de vervaardiging van stalen geldkisten begonnen. Deze uitbreiding leidde niet alleen tot een betere bezetting van de bedrijfsmiddelen, maar ook tot een vergroting van de technische know-how. Zo werden ten behoeve van deze fabricage enige speciale machines aangeschaft, onder meer om op de blank geslepen en gepolijste geldkisten kringen en figuren aan te brengen. Deze machine van Franse makelij bleef tot het einde toe in gebruik. Twee nieuwe machines van hetzelfde type werden in eigen bedrijf bijgebouwd. Zij bleven eveneens in productie, aangezien de afwerking van de geldkisten zich onveranderd wist te handhaven. Henri de Beaumont beschikte nu sinds 1893 over twee sterke producten, die aan het bedrijf duurzaamheid gaven.

Helaas zijn niet meer bijzonderheden over deze periode bewaard gebleven. Door het verloren gaan van het bedrijfsarchief uit de beginjaren laten de gebeurtenissen zich moeilijk reconstrueren. Maar met behulp van de omschrijvingen in het patentregister is het mogelijk op enige punten toch nog wat aanvullingen te verschaffen. Wat betreft de personeelsbezetting kunnen wij uit het patent van 1888 aflezen, dat nog slechts één voerman in dienst was. In het afgegeven patent van 10 juni 1890 (nr. 238) staat Henri de Beaumont omschreven als 'koopman reizende in het belang van zijn beroep; een karreman met één paard, grofsmid met vijf werklieden'. Op 6 september 1892 volgde onder nr. 2554 een patent met de vermelding: 'fabrikant van ijzeren meubelen, een boor-, frais- en eene snijmachine, door gas bewogen'. Op 16 maart 1893 luidde onder nr. 3554 het patent: 'fabrikant van ijzeren meubelen met 24 werklieden en 3 boormachines, reeds met 14 werklieden en 2 boormachines gepatenteerd'. Er zat dus groei in het bedrijf.

Wat de technische uitrusting betreft, was het belangrijkste feit de omschakeling van handkracht op motorkracht in 1890. Na de aanschaffing van een gasmotor van 2 pk werden de machines, die toen in gebruik waren, op mechanische drijfkracht omgeschakeld. De Franse machines voor de geldkistenvervaardiging, die door middel van een handwiel in beweging werden gezet, werden in Maastricht op motorkracht omgebouwd. Door al die veranderingen waren op den duur de bedrijfsruimten niet meer toereikend en een nieuwe behuizing was gewenst. Door een externe aanleiding werd dit besluit verhaast. In maart 1892 onderging de fabriek een zware tegenslag, toen als gevolg van de overstroming van de Jeker het hele gebouw onder water liep. In de fabriek in de St. Pieterstraat stond een laag slijk van 50 cm. hoogte, terwijl het woonhuis en het kantoor door een laag van 25 cm. waren bedekt. De productie kwam helemaal stil te liggen en het duurde geruime tijd, voordat de gevolgen waren overwonnen. Dit bespoedigde de beslissing een ander pand te betrekken, dat men in 1894 vond in de Brusselsestraat, waar een geliquideerde behangselpapierfabriek werd aangekocht (het huidige nummer 10). Hier vond men een ruimte van 18 are groot met drie verdiepingen. Op 18 mei 1894 werd de productie naar dit pand overgebracht.

In 1895 werd Henri de Beaumont ernstig ziek. Met een maagkwaal werd hij in het (toen juist gereedgekomen) ziekenhuis Calvariënberg opgenomen, waar de befaamde chirurg Dr L. Th. van Kleef tot een operatie overging, die zo goed lukte, dat hij weer enigszins hersteld naar huis kon terugkeren. Hoe gezien hij was bij zijn personeel bleek bij zijn terugkomst, toen spontaan een feest werd aangericht om dit feit te vieren. Een foto, waarop 124 personen staan afgebeeld, herinnert hier nog aan, evenals het onderschrift, dat gewag maakt van de sympathie, die de stichter van het bedrijf genoot. Helaas zette het herstel niet door en kwam Henri de Beaumont op 11 maart 1896 te overlijden. Zijn vroegtijdige dood op veertigjarige leeftijd maakte een grote indruk. Het heeft de levenskracht van het bedrijf echter niet kunnen breken. Zijn echtgenote, die vanaf het begin zo nauw met hem in het bedrijf had samengewerkt, stond nu voor de taak het jonge en groeiende bedrijf voort te zetten. Met bewonderenswaardige inzet en bekwaamheid heeft zij zich van deze taak gekweten. De ontwikkeling van de onderneming ging ongestoord verder. Het overlijden van Henri de Beaumont gunt ons een momentopname in de financiële situatie van het bedrijf vanwege de memorie van successie, die bij die gelegenheid moest worden opgemaakt. Daaruit kunnen wij een verkorte balans van dat ogenblik samenstellen.

ACTIVA

Liquide middelen	<i>f</i>	2.537,70
Debiteuren	<i>f</i>	6.910,49
Roerende goederen (inventaris, meubelen, werktuigen, handelsvoorraad)	<i>f</i>	29.005,94
Onroerende goederen (huis, fabriek, erf en tuin Brusselsestraat)	<i>f</i>	30.000,00
		<hr/>
	<i>f</i>	68.454,23

PASSIVA

Handelsschulden (op korte termijn)	<i>f</i>	12.577,88
Crediteuren	<i>f</i>	22.367,98
Huisschulden	<i>f</i>	525,47
Vermogen	<i>f</i>	32.982,90
		<hr/>
	<i>f</i>	68.454,23

Enige technische gegevens dienen hier nog ter aanvulling. In de fabriek aan de Brusselsestraat werden de machines aangedreven door een gasmotor van 10 pk, die al spoedig werd vervangen door een gasmotor met een capaciteit van 15 pk. Dit was een zuiggasmotor, die de transmissies aandreef, die de werktuigen in beweging zetten. Deze gasaandrijving was goedkoper dan de aanschaf van een stoomwerktuig. Over de grondstoffen kan het volgende worden medegedeeld: de grondstoffen voor de productie van de ledikanten bestonden uit dun band, platijzer en rondijzer; voor de geldkisten uit breed bandijzer. Dit kwam voornamelijk uit het gebied van Luik, waar veel kleine walswerken waren gelegen. Onderdelen, benodigd voor de constructie, kwamen van gespecialiseerde fabrieken in België en Duitsland, die b.v. klinknagels, gegoten wielletjes, smeedbaar gietijzer enz. leverden. In de lijst van de grondstoffenleveranciers komt men de volgende namen tegen: Société de Grivegnée, J. L. H. Smits & Co., Amsterdam, Fonderie St. Joseph, Couvin, Marchal frères, Henry, Eschweiler Eisenwalzwerk, Th. Wupperman, Schlebusch, Thijssen & Cie, Mülheim enz. Voor de lakkerij werden producten gebruikt, die men zelf vervaardigde door het mengen en malen van verpoeder met vernis. De ledikanten werden aanvankelijk met de kwast bewerkt, daarna kwam de methode in gebruik de ledikanten in een verfbad te dompelen. In 1903 had met deze methode een ernstig ongeval plaats. In een van de lakdompelbaden op de derde

verdieping deed zich een ontploffing met brand voor, hetgeen aan één personeelslid het leven heeft gekost en een gedeelte van de fabriek in de as legde. Daarna schakelde men op de oude methode terug en werden de artikelen weer met de kwast gelakt. De producten werden na het lakken in de gasoven op hogere temperatuur gedroogd. Bij de heropbouw van de fabriek werd besloten de grossierderij, die men naast de fabricage-afdeling had aangehouden, op te heffen. Alle krachten werden nu geconcentreerd op de productie.

In de jaren rond de eeuwwisseling werden de zaken in het algemeen voortgezet zoals die onder leiding van Henri de Beaumont begonnen waren. Het echtpaar De Beaumont-Joffroy had drie kinderen, waaronder één zoon (Charles Gabriel Alexander de Beaumont, geboren te Maastricht 27 november 1881), die voorbestemd was de leiding over te nemen. Na zijn studies aan het Jezuietencollege te Sittard kwam hij op 1 september 1899 in de zaak, waar hij alle rangen doorliep om de praktische werkwijze helemaal onder de knie te krijgen. Geleidelijk werden hem door zijn moeder steeds meer taken overgedragen. Een belangrijke periode brak aan in 1910, toen een nieuwe rechtsvorm voor de onderneming werd gekozen en een nieuwe fabriek ontworpen. Op dat ogenblik kwam het familiebedrijf voor een nieuwe krachtproef te staan.

Op 16 juli 1910 werd de firma omgezet in een N.V. onder de naam N.V. Henri de Beaumont's Fabriek van IJzeren Meubelen. Er werden driehonderd aandelen uitgegeven à f 250,— nominaal, waarvan aan Mevrouw E. M. L. de Beaumont-Joffroy 220 aandelen toekwamen. Tot directeuren werden benoemd Mevr. E. M. L. de Beaumont-Joffroy en haar zoon Ch. G. A. de Beaumont. E. M. M. H. Hollman Jr en Mr Fernand Tripels te Maastricht werden tot commissarissen benoemd. Een van de eerste zaken die de N.V. te behandelen kreeg, was de overplaatsing van het bedrijf aan de Brusselsestraat naar het nieuwe fabriekscomplex.

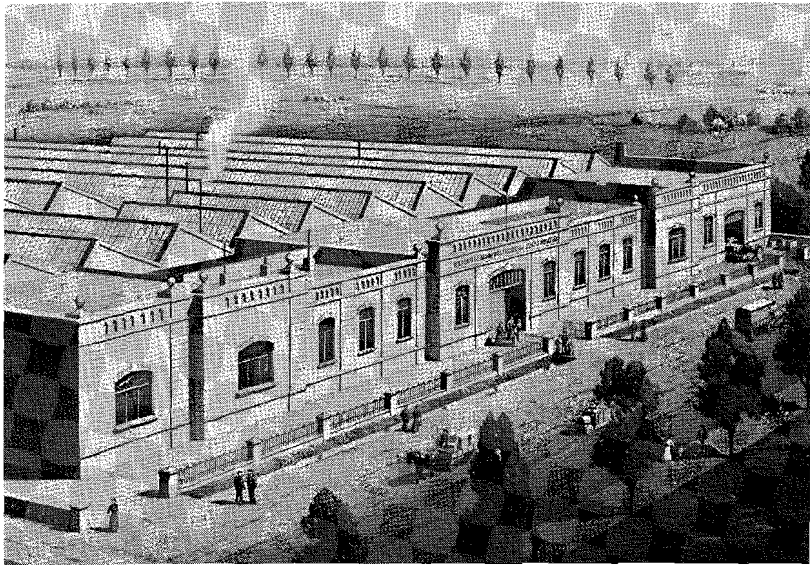
Het bedrijf aan de Meerssenerweg 1911-1970

De grote uitbreiding van het bedrijf had plaats buiten de oude vestingmuren op het grondgebied van wat toen nog tot de gemeente Meerssen behoorde. In maart 1911 had men van de familie Stevens aan de Meerssenerweg een terrein gekocht, groot 10.000 m². Hier werd de nieuwe fabriek gebouwd, niet meer in verdiepingen, maar in laagbouw met een uitgestrektheid van 5.500 m². Later werd nog een reserveterrein bijgekocht ter grootte van 12.000 m², hetgeen van een vooruitziende blik getuigde, omdat in 1916 al de

gieterij belangrijk moest worden uitgebreid. Tengevolge van de nieuwbouw kon het bedrijf zijn vleugels verder uitslaan. De behoefte aan metaalwaren, smeedijzeren producten en artikelen uit blik en vertind ijzer was nog steeds enorm. In technisch opzicht had de continentale industrie de Engelse voor­sprong ingehaald. De voortschrijdende mechanisatie had een nieuw tijdperk ingeluid, van welke betekenis de N.V. Henri de Beaumont zeer wel doordron­gen was. De nieuwe vestiging lag bovendien gunstig voor de aanvoer van grondstoffen en de afzet van de producten en beloofde een niet onbelangrijk transportkostenvoordeel boven de ligging in de binnenstad.

Het betrekken van de nieuwe fabriek werd tevens aanleiding op een andere energiebron over te schakelen. Oorspronkelijk ging men van de gedachte uit weer een gasmotor met transmissies te plaatsen. Dit deelde men dan ook de directeur van de Stroomverkoop Mij., de heer J. G. Bellaer Spruyt mede, toen die op bezoek kwam om de voordelen van elektrische aandrijving aan te prijzen. Hij stelde toen voor bij elke machine een electromotor te plaatsen (de zg. Einzelantrieb). Bij de verdere onderhandelingen deed hij een aantrekkelijk voorstel, waarvan de N.V. gretig gebruik heeft gemaakt. Zo werden uiteindelijk 36 electromotoren door de Heemaf in het bedrijf geïnstalleerd. Voor de Stroomverkoop Mij. vormde dit een enorme reclame, omdat daarmee de N.V. Henri de Beaumont het eerste bedrijf in Maastricht was, dat een electro­motor per machine had. Met het systeem als zodanig heeft het bedrijf gunstige ervaringen opgedaan, echter niet met de tarievenpolitiek.

Aanvankelijk lag het niet in de bedoeling om zelf gietwerk te gaan vervaardigen. Maar tijdens de eerste wereldoorlog kwam men op die beslissing terug. In 1916 werd een gieterij in gebruik genomen om lopende opdrachten voor de Maastrichtse bedrijven te kunnen uitvoeren, waaraan op dat moment grote behoefte bestond. In 1918 werd deze gieterij uitgebreid van 800 tot 5000 kilo­gram per uur. Sinds dat jaar werden de ledikanten in eigen bedrijf gegoten. Dank zij deze capaciteitsvergroting kon tevens een breder productie-assor­timent gerealiseerd worden. Sindsdien werden strijkijzers, kachelroosters en vele andere artikelen vervaardigd, die gemakkelijk afzet vonden. Met de ver­vaardiging van machinewerk volgens model voor de industrie en met de leve­ring van kleine metaalwaren was men min of meer een nieuwe richting ingeslagen. De vakkundigheid was in eigen bedrijf aanwezig om dat programma uit te voeren. Men heeft alleen de gelegenheid verzuimd de verkoopmarkt systematisch voor die afzet te bewerken, zodat men in hoofdzaak van inciden­tele bestellingen afhankelijk bleef, ook na de invoering in 1918 van een twee­de smeltoven. Vanaf dat moment kon de behoefte van de markt beter worden gepeild, hetgeen met name tot uiting kwam in de gewijzigde fabricage van de ledikanten. Waren tot dan toe meestal spijl- en krulledikanten vervaardigd,

Fabriekspand aan de Meerssenerweg. Tekening, ca. 1917, (coll. SHC).

waarvan de verbindingen gesmeed moesten worden, nu ging men er toe over om de verbindingen van de buizen tot stand te brengen door er knoppen omheen te gieten, het systeem van de zg. Engelse ledikanten. Ook de verbinding van het matras met de kopstukken werd op grond van de exportbehoefte gewijzigd.

De jaren tussen 1910 en 1920 brachten uiteindelijk zoveel veranderingen mede, dat Mevrouw E. de Beaumont-Joffroy de tijd gekomen achtte de leiding volledig aan haar zoon over te dragen. Op 4 september 1920 legde zij haar functie neer, nadat zij 37 jaar lang in het bedrijf werkzaam was geweest en de zaak mee had helpen opbouwen. Het kwam haar volledig toe van een welverdiende rust te gaan genieten, maar helaas heeft zij niet lang van deze rust kunnen profiteren. Op 21 juni 1925 is zij overleden. Het moet haar voldoening hebben gegeven nog te kunnen beleven, welke expansie het bedrijf had doorgebracht en welke gunstige vooruitzichten aanwezig waren.

Omstreeks deze jaren werd de commerciële basis van de onderneming belangrijk verbreed door een joint venture met de handelsonderneming Fiducia te Utrecht. Met dankbaarheid denkt men nog terug aan het eerste contact met de heer J. G. Winkel, die in 1922 de N.V. Fiducia had opgericht, gespecialiseerd in het leveren van meubilair aan ziekenhuizen, inrichtingen, kloosters enz. Besloten werd gezamenlijk op de markt te gaan opereren, hetgeen van

meet af aan succesvol verliep. In samenwerking met Winkel werden allerlei nieuwe producten op de markt gebracht. Het gevolg van deze samenwerking was, dat practisch alle meubilair voor ziekenhuizen (met uitzondering van operatietafels en instrumentenkasten) in productie kon worden genomen. Deze gelukkige samenwerking leidde er toe, dat de omzet van het bedrijf zich gunstig bleef ontwikkelen en veel ziekenhuizen en inrichtingen in de loop van de jaren op de beproefde artikelenserie van de N.V. Henri de Beaumont zijn overgeschakeld.

Deze ontwikkeling had met name in de crisisjaren een gunstig effect, aangezien de productiespecialisatie (vooral gericht op ziekenhuisinrichtingen en verzorgingshuizen) minder conjunctuurgevoelig bleek te zijn, zodat de geldomzetten minder werden aangetast dan gevreesd. Het nieuwe assortiment kwam nu ook in de naam tot uiting, toen in 1934 de onderneming kwam te heten N.V. Henri de Beaumont's Metaalindustrie. Charles de Beaumont leidde met vaste hand het bedrijf door de moeilijke crisisjaren heen en toonde zich meermalen een bekwaam ondernemer, die wist in te spelen op de mogelijkheden van zijn tijd. Een staaltje van zijn weerbaarheid en van zijn flexibiliteit mag blijken uit het volgende voorval. Toen het bedrijf in 1925 onenigheid kreeg met het Gemeentelijk Electriciteitsbedrijf over de hoogte van de stroomtarieven, besloot hij zelf stroom te gaan opwekken. Een dieselmotor van 35 pk en een generator werden aangeschaft, waarmee de fabriek over een eigen elektrische centrale beschikte. Na enige jaren was de beschikbare capaciteit echter door de vele uitbreidingen te klein geworden. Door de bemoeiingen van de P.L.E.M. kreeg het bedrijf op dat moment van de gemeente weer een voordeliger tarief, zodat besloten werd op het gemeentelijk net terug te schakelen. De centrale bleef echter intact en diende voor de stroomopwekking tijdens de speruren, zij het dat dan niet alle machines konden draaien. Deze gang van zaken illustreert de economische manier, waarop de zaken werden aangepakt en hoe de kosten in de hand werden gehouden.

In de productie-afdeling werden telkens nieuwe methoden en bewerkingstechnieken toegepast om de doeltreffendheid van de producten te verbeteren, aan de smaak van het publiek tegemoet te komen en besparingen te kunnen bereiken. Zo werden sommige grondstoffen in eigen bedrijf ontwikkeld, b.v. de verschillende soorten verfstoffen. Nadat de zwarte en rode kleuren waren vervangen door witte, werden deze lakken zelf vervaardigd. Daarvoor bezat men een mengketel met een mechanische menger en een wals om het mengsel fijn te wrijven. In een daartoe ingerichte droogkamer, waar kachels tot een temperatuur van circa 80°C. stonden opgesteld, werden de artikelen gemoffeld en werd een zeer slagvaste lak verkregen. Ook in de metaalbewerking werd gebruik gemaakt van eigen vindingen. Daarnaast had men nog een kleine afe-

ling voor houtbewerking, voornamelijk voor het zagen van de houten voetborden. Later werd voor dat doel een meubelfabriekje elders ingeschakeld. Deze details kunnen volstaan om te concluderen, dat de bedrijfsvoering voor zijn taak berekend was. Het behoeft dan ook geen verbazing, dat de fabriek de zware crisisjaren goed te boven kwam.

De oorlogsjaren 1940-1945 waren een tijd van spanning, angst en onzekerheid. Verschillende moeilijkheden moesten worden overwonnen om het bedrijf in gang te houden. In deze jaren heeft men nog veel plezier beleefd aan de elektrische centrale, die voldoende energie leverde in de uren, dat men minder of geen stroom mocht gebruiken. Maar er waren nog zoveel andere vraagstukken, die om een oplossing vroegen. De schaarste aan grondstoffen, de gerantsoeneerde afzet, de vrees voor deportatie van arbeidskrachten enz. kostten veel hoofdbrekens. Maar deze problemen vielen in het niet bij het rechtstreekse oorlogsgeweld. Op 5 oktober 1942 had het bedrijf ernstig onder de oorlogshandelingen te lijden. In de nacht dat Geleen werd gebombardeerd, werd de fabriek door honderden brandbommen getroffen. In de expeditieafdeling, waar veel hout, verpakkingsmateriaal, lak en verzendklare artikelen lagen opgeslagen, brak een felle brand uit, waardoor veel - en vooral in deze tijd van schaarste erg waardevol - materiaal verloren ging. Bijna een kwart van het bedrijf ging in vlammen op. Tot overmaat van ramp stortte vlak bij de fabriek een vliegtuig neer en explodeerde een bom, waardoor al de ruiten van de sheddaken naar beneden kwamen. Er was ruim vijftien ton glas nodig om het behouden gedeelte van de fabriek weer glasdicht te maken. Gelukkig ondervond het bedrijf veel medewerking van de diverse rijksbureaus bij de toewijzing van de nodige materialen voor de heropbouw. Op 1 januari 1944 was het verbrande gedeelte weer in beton opgebouwd.

Bij de bevrijding van Maastricht in september 1944 liep het bedrijf praktisch geen schade op. Wel werd daarna een groot deel van de fabriek door het Amerikaanse leger gevorderd, hetgeen niet zo rampzalig was, omdat op dat moment aan produceren toch niet viel te denken. Maar geleidelijk keerden normale toestanden terug en kon de onderneming een bijdrage leveren aan de heropbouw van Nederland na de oorlog. Grote inspanningen werden geleverd om aan de inhaalvraag te kunnen voldoen. De orderportefeuille was inmiddels zo gegroeid, dat naar aanvullende productiecapaciteit moest worden uitgekeken. Daarom bouwde men in augustus 1947 een nevenbedrijf in Venray met een oppervlakte van 300 m². In 1948 werd de fabrieksoppervlakte zelfs nog verdubbeld, maar toen liet het zich al aanzien, dat deze uitbreiding slechts een tijdelijke zou zijn. In 1949 werd besloten, mede met het oog op de langzaam

veranderende marktverhoudingen, de gehele fabricage weer in Maastricht te concentreren. Als gevolg van deze beslissing werden de gebouwen in Venray in hetzelfde jaar verkocht. In verband met de belangrijke investeringen, die onderhand uiterst noodzakelijk werden, nadat jarenlang noodgedwongen de vervangingsinvesteringen achterwege hadden moeten blijven, moest men zich tot één moderne productie-unit beperken, waar volgens de meest moderne technieken kon worden geproduceerd.

De ervaring heeft nadien uitgewezen, dat deze politiek op lange termijn de juiste was. De uitgestippelde beleidsvoornemens werden consequent in de volgende jaren tot uitvoering gebracht, hetgeen vooral mogelijk was door een groeiende markt en door gunstige afzetverhoudingen. Eerst na de laatste wereldoorlog begon Maastricht pas van zijn geografische ligging te profiteren. Na de totstandkoming van de Benelux-douaneovereenkomst was de N.V. Henri de Beaumont's Metaalindustrie een van de eerste bedrijven, die daarvan direct volop profijt heeft getrokken. De Belgische markt gaf ruime kansen er verschillende producten te slijten. Aangezien België door zijn hoge invoerrechten tot dan toe zijn industrie stelselmatig had beschermd, waren de fabrikanten daar veelal achterop geraakt. De producten van de Belgische concurrenten waren vaak erg verouderd, weinig doelmatig en allerm minst aangepast aan de moderne behoeften van ziekenhuizen, scholen enz. Door hun vormgeving waren zij bovendien niet zelden onesthetisch. Het assortiment van De Beaumont was dan ook voor de Belgische afnemers een openbaring toen het Maastrichtse bedrijf zich daar voor het eerst presenteerde.

Het is opmerkelijk, hoe het bedrijf in staat is geweest in vrij korte tijd een belangrijk deel van de Belgische markt te veroveren. Enige uitweidingen zijn op zijn plaats om dit succes te verklaren: vlak na de tweede wereldoorlog bestonden er in Vlaams België talrijke kloosters van uiteenlopende ordes en congregaties. Vanwege hun rijke bezittingen konden zij voor de aanschaf van meubilair en dergelijke meer betalen dan zij van de staat vergoed kregen. In zulke gevallen besloten de oversten en hun economen eenvoudig uit eigen (overvloedig aanwezig) kapitaal bij te passen, wat niet door subsidies werd gedekt. De kunst was nu om het assortiment zo aantrekkelijk te presenteren, dat die kloosters in de verleiding kwamen die handelwijze toe te passen. Henri de Beaumont N.V. had het geluk in België over een vertegenwoordiger te beschikken, die deze kunst in ruime mate bezat, de heer J. F. van Rentergem uit Gent. De directie prees zich gelukkig met hem in contact te zijn gekomen. Hoewel de verkoop van dit artikelenassortiment hem aanvankelijk vreemd was, slaagde hij er in korte tijd in een enorme cliënteel op te bouwen. Soms twee of meer keren per week organiseerde hij met diverse kloosterlingen een bedrijfsexcursie naar de fabriek in Maastricht. Tijdens een diner in restaurant

d'Alsace in Maastricht werd de koop dan meestal beklonken.

Een vermakelijke gebeurtenis kan het voorgaande staven. Op een goede dag, jaren later - de excursies waren al tot een vaste gewoonte uitgegroeid - zou de heer Van Rentergem wederom naar Maastricht komen met een bus met ongeveer 24 zusters om de fabriek te bezichtigen, waarna een grote order was te verwachten. Het gezelschap zou om tien uur arriveren en werd om twaalf uur in het restaurant van het vliegveld Beek verwacht, waar een lunch gereed stond. Maar tegen elf uur was er nog steeds geen bus verschenen en maakte men zich allengs ongerust. Tegen kwart over elf kwam eindelijk een noodkreet binnen, een telefonisch bericht van de grensovergang, dat de bus defect was en dat de zusters - het wachten moe - te voet naar Maastricht waren vertrokken. Hun voettocht bleef niet onopgemerkt; berichten kwamen binnen, dat de groep in de omgeving van de huidige Kennedybrug gesignaleerd was. Alle beschikbare personenauto's van het bedrijf werden in allerijl in die richting gestuurd, waar de vermakelijke processie zwarte nonnen al parmantig aangemarcheerd kwam. Zij werden nu spoedig veilig bij het bedrijf afgeleverd. Het programma van die dag behoeft wel enige wijziging. De fabriek werd maar vluchtig bezichtigd; de bestelde lunch werd een uur uitgesteld, maar het gevolg was er niet minder om: aan het einde van de geslaagde dag werd een grote order afgesloten . . . tot tevredenheid van beide partijen. In die dagen was dit de meest succesrijke verkoopmethodiek. Zij is inmiddels al lang historie geworden.

De naoorlogse expansie als gevolg van de gunstige marktpositie was natuurlijk verheugend, maar riep ook onvoorziene consequenties op. Het traditioneel assortiment begon een struikelblok te worden voor een doelmatig productieproces en een rationele bedrijfsvoering. Men zag wel in, dat het productieschema eigenlijk te uitgebreid was geworden. Naast geldkisten werden staaldraadmatten vervaardigd en in aansluiting daarop allerlei soorten meubelen voor slaapkamers, zoals bedden, nachtkastjes, tafels, stoelen, kleerkasten, uitgevoerd veelal in combinaties van gelakt houtwerk met stalen buisconstructies. Verder werden nog andere artikelen gevoerd: stalen meubels, tafels, stoelen, klerenstandaards enz., kortom volledige interieurs voor kantines, fabrieken, kantoren, vergaderzalen en andere ruimtes. Er werd zelfs een hele schouwburg ingericht. Ook voerde het bedrijf hele collecties schoolmeubels, zodat een klas volledig kon worden ingericht tot en met het schoolbord toe. Een traditioneel en vertrouwd assortiment waren de artikelen voor ziekenhuizen en verpleeginrichtingen, met name de levering van ledikanten, nachtkastjes enz. Het aanhouden van deze ruime sortering riep een aparte problematiek op, de vraag namelijk in welke mate de productiecapaciteit moest worden uitgebreid, indien de verkoop daartoe aanleiding gaf. Uiteindelijk was dit een financiële

kwestie, afhankelijk van de mogelijkheden tot financiering van de noodzakelijke investeringen. Dit vraagstuk stond in het bedrijfsbeleid dat in de tweede helft van de jaren zestig werd gevoerd centraal.

De oplossing van deze problematiek viel toe aan de volgende generatie De Beaumont. Op 16 oktober 1965 overleed de heer Charles G. A. de Beaumont, die sedert 1920 de directie had gevoerd en die meer dan zestig jaar zijn beste krachten aan het bedrijf had gegeven. Zijn hele energie had hij gesteld in dienst van de onderneming, die hij tot grote bloei had gebracht. Twee zonen had hij opgeleid en vertrouwd gemaakt met alle facetten van het bedrijf, zodat hij hen met gerust hart de leiding kon overlaten. Sinds 1965 bestond de directie uit de heren J. M. L. A. de Beaumont als economisch directeur en F. J. M. A. de Beaumont als technisch directeur. Tengevolge van het overlijden van de heer Ch. G. A. de Beaumont trad er eveneens een wijziging op in het bestuur van de vennootschap. Het aantal aandeelhouders onderging door vererving van de aandelen een uitbreiding; tevens werd besloten het aantal commissarissen uit te breiden. Aangezien de gezondheid van de president-commissaris, de heer P. Chambille-de Beaumont te wensen overliet, werd een nieuwe commissaris aangetrokken in de persoon van de heer R. Hamers, een onafhankelijk deskundige van buiten de familiekring. In volgende jaren werden tot commissarissen benoemd de heren L. Laurensse en Drs P. Closset.

Zoals gezegd stond de onderneming voor de vraag, in welke mate het ruime productie-assortiment kon worden aangehouden, m.a.w. in hoeverre de onderneming in overeenstemming met de gevoerde marktpolitiek kon worden uitgebreid. Dat een uitbreiding en vernieuwing van de productie-installatie noodzakelijk was, stond buiten twijfel, maar berekend kon worden, dat de investeringen onbetaalbaar zouden worden indien men een uitbreiding wilde nastreven in al die sectoren, die tot dan toe tot het bedrijfsresultaat hadden bijgedragen. Bovendien begon op dat moment een nieuwe ontwikkeling op de arbeidsmarkt. De loonexplosie van 1964, toen de loonkosten in één jaar tijd met meer dan tien procent toenamen, was het eerste signaal van de krappe arbeidsmarkt en de hoge personeelskosten. Deze factoren droegen er mede toe bij, dat men zich tot enige rendabele diepte-investeringen wilde beperken in overeenstemming met de reservepositie, die de onderneming had opgebouwd. De uitbreiding en vernieuwing werd nu als volgt gerealiseerd: achter het fabrieksgebouw lag nog een reserveterrein, waar de oude gieterijen stonden, die praktisch niet meer in gebruik waren. Het grote gieterijgebouw had een loopkat met kraan voor handbediening. Begonnen werd nu met tegen dit grote gieterijgebouw een nieuw gebouw op te trekken van 250 m² waarvan de nuttige ruimte nog met 170 m² kon worden uitgebreid door het aanbrengen van

zolders. Hier werden alle producten opgeslagen, die in grote series werden aangemaakt. In de grote gieterij werd de kraan elektrisch voortbewogen, zodat in deze ruimte alle buizen snel konden worden opgeslagen. Ook al het staafijzer werd in dit gebouw ondergebracht en tevens werden daar enige machines geïnstalleerd voor het knippen van dit ijzer en voor het doorzagen van de buizen. In het voorste gedeelte van de fabriek bleef alleen nog de opslag van het plaatijzer, dat nodig was voor de geldkistenfabrikage. Door deze ruimtelijke veranderingen werd een betere en doelmatiger productiegang verwezenlijkt.

De machines voor de fabricage werden geheel opnieuw opgesteld, zodat er een vlotte en ongestoorde doorstroming kon plaats vinden naar de spuitafdeling. Er werden verschillende nieuwe machines in gebruik genomen, zoals een zeer moderne buigbank, die op programma acht verschillende bochten achter elkaar kon afwerken. Er werden verder twee volautomatische weefmachines besteld voor het vlechten van het matrasweefsel. Verder kwam een automatische staastraalmachine in productie. Aangezien het in de bedoeling lag zoveel mogelijk in grote series te werken, was een grote opslag niet te voorkomen. Onvermijdelijk was daarmee een zekere roestvorming verbonden, zodat staalstraling noodzakelijk was. Maar dit staalstralen had nog een voordeel. Het gestraalde materiaal had duizenden onzichtbare putjes, waardoor het lakspuiten een veel beter effect kreeg, omdat de lak zich nu beter ging vasthechten. Alle spuiten in de lakkerij werden omgebouwd tot electrostatische spuiten, hetgeen verschillende voordelen had. Jammer genoeg is later door een onachtzaamheid bij het schoonmaken van een van de spuiten brand uitgebroken. Op 11 augustus 1971 had door dit ongelukkig voorval een ernstige vernieling plaats en werd de productie onderbroken, overigens zonder dat persoonlijke ongevallen plaats hadden.

Een van de voornaamste machines, die in bedrijf werden genomen en waarop het bedrijf niet weinig trots was, bestond uit een electrostatische spuitmachine, waarmee de vervaardigde geldkisten aan de buitenkant werden gespoten. Men plaatste daartoe een geldkist, die reeds tevoren van binnen was gespoten, op de draaitafel, waarna de volgende bewerking automatisch plaats had. Op dezelfde plaats, waar die geldkist op de draaitafel was gezet, kwam deze er gespoten af. Daarna kon deze op een lopende band worden geplaatst, die door een met gas gestookte tunneloven liep. Aan het einde van die tunnel kon de geldkist dan voor verdere afwerking en verpakking naar een andere afdeling getransporteerd worden. Dit voorbeeld licht toe, hoe het traditionele productieproces, dat men destijds uit Frankrijk had overgenomen, in eigen bedrijf verder werd ontwikkeld en geperfectioneerd, zodat de vervaardiging van geldkisten een van de specialiteiten was, waarvoor de N.V. Henri de Beaumont's

Metaalindustrie in Nederland bekend stond. Aan het einde van 1971 kon de vernieuwing van het bedrijf min of meer als beëindigd beschouwd worden. Een geslaagd meerjarenprogramma was tot een goed einde gebracht, waardoor het bedrijf technisch tot een up-to-date niveau was gebracht, desondanks was de spankracht van de onderneming niet aangetast. In de jaren 1964 tot en met 1971 investeerde de onderneming uit eigen middelen een bedrag van ruim *f* 482.000,— waarvan ruim *f* 249.000,— uit afschrijvingen. Een gelukkige omstandigheid was het feit, dat de omzet in die jaren verheugend was gestegen. Het was tevens het bewijs, dat de gedragslijn om de krachten niet teveel te versnipperen juist was geweest. De omzet was in 1966 al tot ruim *f* 2.500.000,— gestegen, welke tendens zich in volgende jaren voortzette. Als bijzonderheid kan hieraan nog worden toegevoegd, dat in 1966 een maximum aantal van 131.865 geldkisten werd verkocht. Zonder overdrijving kan worden geconcludeerd, dat rond 1970 de vennootschap een gezonde expansie had bereikt.

De bedrijfsbeëindiging te Maastricht

Temidden van de geschetste expansie en ogenschijnlijk volledig in tegenspraak met de gunstige gang van zaken aan het bedrijfsfront rezen er gedachten en opvattingen, die de voortzetting van de onderneming in de toenmalige vorm ter discussie stelden. Na uitgebreide overwegingen werd een aantal uitgangspunten geformuleerd, die nieuwe beleidslijnen tot gevolg hadden. Die overwegingen hingen ten dele samen met een schatting van de economische toekomstverwachtingen, ten dele waren zij ook gebaseerd op de typische situatie van het bedrijf en op het feit, dat in de kring van de directie of de naaste familie geen opvolgers aanwezig waren, die t.z.t. het bedrijf konden voortzetten. Met het oog op deze omstandigheden leek het de directie en commissarissen bij de aanvang van hun mandaat verstandig om tijdig maatregelen te treffen om de continuïteit van de onderneming veilig te stellen. Dit doel probeerde men langs andere wegen te bereiken, omdat een zelfstandig voortbestaan daartoe wellicht te weinig mogelijkheden bood.

Het loont de moeite de overwegingen nog eens op te sommen, die tot die conclusie hebben geleid. In de eerste plaats werd voorzien, dat de economische perspectieven minder gunstig zouden worden. Het was duidelijk, dat op de groeiende Europese markt de levenskansen voor de kleinere bedrijven steeds geringer zouden worden. De concurrentie tegen technisch gespecialiseerde grootbedrijven was alleen vol te houden, indien men op het gebied van pro-

ductie en marketing over natuurlijke voordelen kon beschikken. Het was echter de vraag of Henri de Beaumont tegen die strijd zou zijn opgewassen. De concurrentie in de eigen branche werd al in het midden van de jaren zestig hoe langer hoe meer voelbaar. Het waren met name de Duitse collega's, die vooral op het gebied van de inrichting van ziekenhuizen een sterke positie hadden opgebouwd. Hun technische research stelde hen in staat tot aanbiedingen, die moeilijk waren te evenaren. Het was dan ook geen vreemde gedachte om de verdere toekomst te zien in een samenwerkingsverband met een grotere, financieel krachtige onderneming. Er waren nog twee andere motieven, die in deze richting wezen. In de eerste plaats zou het bedrijf aan de Meerssenerweg na het uitgestippelde investeringsprogramma niet meer in staat zijn nog grotere uitbreidingen te realiseren. De beperkte ruimte, waarvoor in 1911 de grondslag was gelegd, was praktisch geheel benut, wilde men niet in een kostbare hoogbouw nieuwe wegen zoeken. Maar een uitbreiding elders zou zonder twijfel grote investeringen vergen. Dat kapitaal was niet voorhanden. Een kapitaalemissie zou waarschijnlijk toch in een joint venture resulteren, zodat men die mogelijkheid beter meteen in de beschouwingen kon betrekken. Tenslotte heeft eveneens het structurele personeelstekort in Maastricht een rol gespeeld. Het grote verloop onder nieuw aangetrokken arbeidskrachten maakte het onaantrekkelijk volledig van de wisselvalligheid van de Maastrichtse vestigingsplaats afhankelijk te blijven.

De conclusie uit al deze overwegingen was voorlopig nog vrijblijvend en had nog geen directe gevolgen. Maar de slotsom, dat een samengaan met een groter concern overweging verdiende, stond bij de directie en commissarissen toch al min of meer vast. Het was daarom niet zo toevallig, dat een Maastrichtse buizenfabriek eind 1965 bij een eerste voorzichtig contact de N.V. Henri de Beaumont niet zo verrast en onvoorbereid vond, toen zij voorstellen opperde voor een verder samengaan. Gezien beide partijen in hun uitgangspunten veel met elkaar gemeen hadden, behoeft het geen verbazing, dat na anderhalf jaar van onderhandelen de gesprekken gunstig werden afgesloten. Op 22 maart 1968 werd een volledige overeenkomst bereikt, die inhield, dat de aandelen door de N.V. Staalwerken De Maas zouden worden overgenomen. Een nieuwe gunstige toekomst leek in het verschiet. Groot was dan ook de teleurstelling, toen dit bedrijf in verband met interne omstandigheden op dit besluit terug kwam. De onderhandelingen waren gevoerd door de heren L. Laurensse, sinds 7 mei 1966 commissaris van de vennootschap, en Mr A. J. J. M. Takx van het accountantsbureau Begheyn & Van Arkel te Helmond, die daarop de fusiepartner aansprakelijk stelden, waardoor deze genoodzaakt was aan de aandeelhouders van de N.V. Henri de Beaumont een flinke schadeloosstelling te betalen. Na deze teleurstellende ervaring hebben

directie en commissarissen nog pogingen aangewend om nieuwe fusiepartners in een gesprek te betrekken. Maar de onderhandelingen met enige daarvoor geëigende relaties hadden geen succes. Een struikelblok in deze gesprekken vormden onder meer het te grote assortiment, dat de N.V. leverde, en de verouderde toestand van de gebouwen. Dit waren bezwaren, die ook in eigen kring leefden en die door middel van het uitgebreid investeringsprogramma in de jaren tot 1971 tot een oplossing kwamen.

Inmiddels waren enige wijzigingen gekomen in het bestuur van de vennootschap. Op 6 januari 1968 overleed de president-commissaris de heer P. Chambille-de Beaumont, die jarenlang met de leiding belast was geweest. In de volgende algemene vergadering werd de heer L. Laurensse tot zijn opvolger benoemd en werd Drs P. Closset lid van de raad van commissarissen in opvolging van het aftredend lid, de heer R. Hamers. Nadat deze benoemingen hadden plaats gevonden, werd een nieuwe weg ingeslagen om de vastgelopen fusiepoging weer vlot te trekken. De behoefte rees een objectief bemiddelaar in te schakelen, die de directie ook voorlichting kon geven ten aanzien van de ingewikkelde problematiek, die zich hierbij voordeed. Er werd contact opgenomen met het E.T.I.L., waarna een reeks van besprekingen en onderzoeken volgde teneinde de vraagstukken te verhelderen. De voorlopige conclusie was het bedrijf voorlopig in eigen beheer voort te zetten, totdat zich betere mogelijkheden tot samenwerking zouden voordoen. Besloten werd de onderneming te laten doorlichten, welke taak werd opgedragen aan het organisatie- en adviesbureau Drs P. F. Th. Klaus N.V. te Helmond. De resultaten van dit onderzoek zouden nieuwe bouwstenen moeten leveren voor de toekomstige bedrijfsvoering, die aan een nieuwe directeur zou worden opgedragen.

Ter ondersteuning van de directie stelde in afwachting van deze benoeming het E.T.I.L. een van haar medewerkers, de heer O. Quint, ter beschikking om deze werkzaamheden te begeleiden. Bemoedigend waren op dat ogenblik (1971) de vooruitzichten allerminst. Wat in 1965 in allerhaast begonnen was, dreigde nu in het tegendeel te verkeren, toen eenmaal het verrassingselement aan de voorgenomen transactie was ontnomen en de geruchten omtrent de fusiebereidheid van de N.V. Henri de Beaumont kennelijk andere kandidaten tot extra voorzichtigheid hadden aangespoord. Mogelijk was dit ook de oorzaak, dat de poging een opvolger voor de directeursfunctie te vinden, op een mislukking uitliep. In dit geval werd duidelijk de stelling bevestigd, dat in bedrijfseconomisch opzicht niet de feiten, maar de verwachtingen bepalend zijn voor de toekomst van een onderneming.

Tot overmaat van ramp werd het bedrijf door meer tegenspoed getroffen. Op 11 augustus 1971 ontstond, zoals eerder gememoreerd, in de spuiterij een hevige brand, die de straalrichting, een gedeelte van het magazijn voor ruwe

producten, de gehele lakkerij en de afwerkmontage in de as legde. Ondanks deze vernielingen zag men kans de productie vrijwel onmiddellijk voort te zetten, hetgeen overigens vooral te danken was aan het improvisatietalent van de bedrijfsleiding en de hulpbereidheid, die anderen boden. Van dit laatste aanbod heeft de onderneming toen gebruik gemaakt, hoewel de consequenties destijds in het geheel niet waren te overzien. Wat was namelijk het geval? Daags na de brand werd het bedrijf gebeld door de heer Ing. V. G. J. Jeurissen te Heerlen, die meedeelde, dat Transcarbo op de werkplaats S.W.P.M. een goede gelegenheid had om te staalstralen en te spuiten en dat zij eveneens over een goede tunneloven beschikten om te moffelen. Hij bood aan deze werkzaamheden in opdracht van de N.V. Henri de Beaumont te verrichten. Aangezien de fabricage-afdeling, de afwerking van de geldkisten en de expeditie-afdeling intact waren gebleven, werd dit aanbod met beide handen aangegrepen. Daardoor was het mogelijk de lopende orders te blijven uitvoeren en konden intussen in alle rust plannen voor de toekomst ontwikkeld worden.

De toekomst werd echter allengs meer onzeker. Behalve het feit dat in eigen kring onzekerheid was ontstaan aan welke prioriteiten voorrang moest worden gegeven, werd de onderneming bovendien nog geconfronteerd met de adviezen en verwachtingen van anderen. De problemen werden vooral gecompliceerd door de houding van het Gemeentebestuur van Maastricht, dat alras liet blijken op een overplaatsing van het bedrijf te rekenen. De gemeentelijke overheid sprak de verwachting uit, dat na de brand het bedrijf zou worden overgeplaatst naar het industrieterrein aan de Beatrixhaven. Op zichzelf was dit voorstel natuurlijk heel aantrekkelijk, aangezien daar volop ruimte was de productiegang modern in te richten en daar een nieuwe expansie kon worden begonnen. Maar wat het Gemeentebestuur gemakshalve vergat te calculeren, waren de enorme kosten, die deze overplaatsing vergde. Met behulp van het E.T.I.L. werd een voorlopige kostenraming opgesteld, waarover lang is nagedacht. Hoe aantrekkelijk en optimaal het alternatief ook was, de financiële consequenties logen er niet om. Zelfs indien de Limburgse Industriebank bereid zou zijn geweest hiervoor een zeer grote lening te verstrekken, was de haalbaarheid van het plan nog dubieus. Door een ongelukkige samenloop van omstandigheden kwam de onderneming op een keerpunt te staan, van waaruit in principe slechts twee wegen open stonden: een volledig nieuw begin met alle risico's vandie of een vrijwillige beëindiging van de Maastrichtse bedrijfsvestiging.

Gezien de vroegere overwegingen lag het voor de hand, dat nog steeds twijfel werd uitgesproken over de levenskansen van de N.V. als zelfstandige onderneming, vooral nu deze voortzetting onder zulke financiële belasting zou plaats vinden en onder vreemde leiding. Na lang beraad schrokken directie en